

© Neslužbeni prijevod donosi Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) uz podršku njemačkog Ministarstva vanjskih poslova. Ovaj prijevod ne obvezuje Sud.

© Unofficial translation made by the Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) with the support of the German Foreign Ministry. This translation does not bind the Court.

© Cette traduction non officielle a été effectuée par la Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) avec le soutien du ministère allemand des Affaires étrangères. Elle ne lie pas la Cour.

Informativni letak – Romi i putujući narodi

Ožujak 2011.

Informacije sadržane u ovom letku nisu obvezujuće za Sud, niti su potpune.

Romi i putujući narodi

Član 14 (Zabrana diskriminacije)

Uživanje prava i sloboda priznatih ovom Konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Član 1 Protokol br. 12 (Opća zabrana diskriminacije)

Uživanje svih prava određenih zakonom osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi.

Rasne predrasude kod policijskih istraga

[Nachova i dr. protiv Bugarske](#)

06.07.2005.

Slučaj se odnosio na obvezu pokretanja istrage u vezi mogućih rasističkih motiva policijskih službenika koji su na dvojicu Roma u bijegu ispalili smrtonosne hice (Članovi porodice podnositelja zahtjeva).

Povreda člana 2. (Pravo na život)

Povreda člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom člana 2, zato što nadležna tijela nisu pokrenula istragu kako bi ispitala moguću rasističku motivaciju za pucnje na članove porodice podnositelja zahtjeva (ali nema povrede člana 14. s obzirom na tvrdnju da je smrt članova porodice podnositelja zahtjeva posljedica rasistički motiviranog nasilnog čina).

Slični slučajevi

[Bekos i Koutropoulos protiv Grčke](#)

13.12.2005.

[Šečić protiv Hrvatske](#)

31.05.2007.

[Cobzaru protiv Rumunjske](#)

26.07.2007.

[Angelova i Iliev protiv Bugarske](#)

26.7.2007.

Petropoulou-Tsakiris protiv Grčke

06.12.2007.

Stoica protiv Rumunjske

04.03.2008.

Zlostavljanje četrnaestogodišnjaka od strane policije prilikom sukoba policijskih službenika i grupe Roma ispred jednog bara; događaji nakon toga nisu istraženi na primjeren način. Podnositelj zahtjeva se žalio da su njegovo zlostavljanje te odluka da se ne pokrene istražni postupak protiv policajaca koji su ga udarali, motivirani rasnim predrasudama.

Dvije povrede člana 3. (Zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja; nije provedena efikasna istraga)

Povreda člana 14. (Zabrana diskriminacije) zbog istrage koja je bila obilježena rasnim predrasudama

Napadi na romska sela i uništavanje imovine

Moldovan i dr. protiv Rumunjske (br. 2)

12.07.2005.

U septembru 1993. godine trojicu Roma u selu Hădăreni napala je veća grupa stanovnika tog sela, koji nisu bili Romi, među njima šef policije i nekoliko policijskih službenika. Jednog su Roma zapalili tako da je živ izgorio, a drugu dvojicu okupljeno mnoštvo pretuklo je na smrt. Prema navodima podnositelja zahtjeva policija je ohrabivala okupljeno mnoštvo da unište imovinu Roma: u selu je potpuno uništeno ukupno 13 romskih kuća. Kao grupa protjerani iz sela i svojih domova, podnositelji zahtjeva su nakon toga živjeli u neprimjerenim uvjetima, na ekstremnoj hladnoći – u podrumima, kokošinjcima i svinjcima. Na temelju kaznenih prijava koje su podnijeli podnositelji zahtjeva neki od njih deset godina kasnije su obeštećeni. Sud nije mogao provjeriti njihove zahtjeve s obzirom na okolnost uništenja njihovih kuća i imovine, odnosno njihova protjerivanja iz sela, jer se to dogodilo u septembru 1993. godine, dakle prije nego što je Rumunjska ratificirala Konvenciju u junu 1994. Međutim, Sud je s obzirom iznesene prigovore koji su se ticali životnih uvjeta ustanovio da je došlo do povrede Konvencije. Osim toga, Sud je ustanovio da je etnička pripadnost podnositelja zahtjeva bila presudan razlog za nerazmjerno dugo trajanje i ishod postupka pred nacionalnim sudovima.

Povreda člana 3. (Zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja),

Povreda člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života i doma)

Povreda člana 6. st. 1 (Pravo na pošteno suđenje u razumnom roku)

Povreda člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom člana 6. st. 1 i člana 8.

Moldovan i 29 drugih protiv Rumunjske

Zahtjev dana 15.02.2011. proglašen nedopuštenim

Ovaj slučaj odnosio se na poteškoće u izvršenju presude, odnosno općih mjera za izvršenje presude u slučaju *Moldovan i dr. protiv Rumunjske (br. 2)* od 12.07.2005.

26.04.2007.

Tanase i dr. protiv Rumunjske

26.05.2009.

Brisanje slučaja zbog izjave rumunjske vlade kojom je priznala povredu člana 3, 6, 8, 13. i 14. te člana 1. Protokola br. 1. (Pravo na mirno uživanje imovine) te se obvezala da će svim podnositeljima zahtjeva isplatiti odštete radi gubitka imovine i poduzeti sve nužne mjere da bi se ubuduće osiguralo poštivanje njihovih prava.

Prisilna sterilizacija Romkinja

V. C. protiv Slovačke (18968/07)

08.11.2011.

Podnositeljica zahtjeva romskog porijekla u javnoj bolnici nakon rođenja drugog djeteta 2000. sterilizirana je bez da je u potpunosti informirana ili dala suglasnost za taj zahvat. Potpisala je odobrenje dok je još imala trudove, ne shvativši što se pod time podrazumijeva i da je taj zahvat ireverzibilan. Osim toga, prethodno joj je rečeno da će, ako treći put zatrudni, umrijeti ili ona ili dijete.

Kršenje člana 14. stoga treba uvijek preispitati u vezi s povredom nekog drugog člana Konvencije.

Njezina neplodnost bila razlog za rastavu od muža.

Povreda člana 3 (Zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) i člana 8 (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života)

Sud je zauzeo stav da je V. C. zbog sterilizacije i načina na koji je dobivena njezina suglasnost bila izložena strahu, anksioznosti i osjećaju manje vrijednosti. Tijekom duljeg perioda morala je pretrpjeti fizičku i psihičku bol, posebno u odnosu na svog tadašnjeg supruga i romsku zajednicu. Nije, doduše, bilo dokaza da su je liječnici namjerno zlostavljali, no postupili su u najmanju ruku na način koji je predstavljaju grubo nepoštivanje njezina prava na samoodređenje i slobodu izbora kao pacijenta. Sterilizacija predstavlja povredu člana 3. Nadalje je ustanovljena povreda člana 8, jer nisu postojale zakonske mjere kojima bi se posebno zaštitile Romkinje u situacijama poput one u kojoj se našla podnositeljica zahtjeva. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti iz 2004. godine uvedena je nova odredba u skladu s kojom se sterilizacija smije provesti tek 30 dana nakon pismenog zahtjeva. Osim toga, nužno je da se dotična žena unaprijed informira o alternativnim metodama kontracepcije, planiranju obitelji i medicinskim posljedicama.

Pravo na pošteno suđenje

Paraskeva Todorova protiv Bugarske

25.03.2010.

Slučaj se odnosio na protivljenje bugarskih sudova da se zatvorska kazna, na koju je osuđena podnositeljica zahtjeva, zamjeni uvjetnim otpustom zbog njezina romskog porijekla.

Nacionalni sudovi ovdje su posebno ukazali na „dojam o nekažnjivosti, posebno raširen među pripadnicima manjina koji smatraju da uvjetna kazna zapravo nije kazna“.

Povreda 14 (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom

Antiromski stavovi navodno izneseni u publikacijama

Aksu protiv Turske (4149/04 i 41029/04)

15.03.2012. (Veliko Vijeće)

Podnositelj zahtjeva, koji je porijeklom bio Rom, iznio je prigovor da su tri publikacije koje je financirala država (knjiga o Romima i dva rječnika) sadržavale primjedbe i pojmove u kojima do izražaja dolazi netrpeljivost prema Romima.

Član 14. (Zabrana diskriminacije)

Sud je istaknuo da diskriminaciju u smislu člana 14. treba shvatiti kao nejednako postupanje prema osobama u usporedivim situacijama bez objektivnog i prihvatljivog opravdanja. Međutim, gospodin Aksu nije mogao dokazati da je iza tih publikacija stajala namjera diskriminacije, ili da su imale takav učinak. U njegovom slučaju se, dakle, nije se radilo o nejednakom postupanju te je Sud odlučio da će ga ispitati samo sa aspekta povrede člana 8.

Nema povrede član 8 (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života)

Sud je zauzeo stav da ni publikacija o Romima, ni rječnici nisu bili diskriminirajući. Posebno je istakao da su nadležne turske institucije poduzele sve nužne korake kako bi

ispunile svoje obveze u skladu sa članom 8. da se zaštiti pravo na privatni život gospodina Aksua kao pripadnika Romske zajednice. Međutim, Sud je zaključio da bi bilo poželjno da se pod drugim značenjem pojma „Ciganin“ t.j. „škrt“ navelo da se radi o pežorativnom ili uvredljivom, a ne o metaforičkom izrazu.

Korištenje zemlje za kamp kućice za stanovanje

Šest slučajeva u daljnjem slijedu odnosi se na tužbe britanskih obitelji Roma zbog toga što im nisu dozvoljavali da na svojoj vlastitoj zemlji žive u kamp kućicama.

Buckley protiv Ujedinjenog Kraljevstva

25.09.1996.

Sud je bio uvjeren da su nadležna tijela odvagala suprotstavljene interese i dostatno obrazložila svoje odluke, naime time da su mjere pokrenute radi provedbe politike prostornog planiranja, sigurnosti cestovnog prometa, zaštite okoliša i javnog zdravlja.

Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Coster protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Beard protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Lee protiv Ujedinjenog Kraljevstva, Jane Smith protiv Ujedinjenog Kraljevstva

18.01.2001.

U ovih pet slučajeva Sud je ustanovio da su mjere poduzete protiv podnositelja zahtjeva „bile predviđene zakonom“ i da su slijedile „legitimni cilj“ zaštite okoliša, budući da je zemlja korištena bez građevinske dozvole i u nekim je slučajevima bio zaposjednut „zeleni pojas“ ili „područje pod zaštitom prirode“. Sud nije bio uvjeren da je Ujedinjeno Kraljevstvo (ili neka druga država potpisnica Europske konvencije o ljudskim pravima) obavezno zajednici Roma staviti na raspolaganje dovoljan broj adekvatno uređenih lokacija, jer član 8. ne sadrži pravo na stavljanje stana na raspolaganje (pitanje hoće li se svakom pojedincu osigurati sredstva za stan je političko, a ne pravno pitanje).

Ni u jednom slučaju Sud nije ustanovio povredu člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života i doma) ili člana 14. (Zabrana diskriminacije) Konvencije.

Connors protiv Ujedinjenog Kraljevstva

27.05.2004.

Izgon podnositelja zahtjeva i njegove obitelji iz romskog kampa Cottingley Springs u Leedsu (Engleska), koji su uredile lokalne vlasti, gdje su oni bili trajno naseljeni oko 13 godina. Izgon je obrazložen time da su se loše ponašali i tako uvelike doveli do remećenja mira u kampu.

Sud je ustanovio da izgon u skraćenim (sumarnim) postupcima nije bio popraćen nužnim procesnim jamstvima, te posebno istaknuo da teško zadiranje u prava podnositelja zahtjeva nije bilo dostatno opravdano.

Povreda člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života i doma)

Nevaženje romskog braka: uskraćivanje prava na obiteljsku mirovinu

Muñoz Díaz protiv Španjolske

08.12.2009.

Podnositeljica zahtjeva, španjolska državljanka romskog porijekla, vjenčala se 1971. u skladu s običajima romske zajednice. Sud je ustanovio da je odluka Španjolske da se ne prizna brak podnositeljice zahtjeva sklopljen prema romskim običajima nerazmjerna, a zbog toga joj je poslije smrti supruga uskraćena obiteljska mirovina, premda su podnositeljica zahtjeva i njezina obitelj imali zdravstveno osiguranje, a suprug je 19 godina uplaćivao doprinose za mirovinsko i zdravstveno osiguranje.

Povreda člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom člana 1. Protokol br. 1 (Pravo na mirno uživanje imovine).

Odvojena nastava u školama

D.H. i dr. protiv Češke Republike

13.11.2007.

Podnositelji zahtjeva, đaci romskog porijekla, neopravdano su smješteni u posebne škole predviđene za djecu s poteškoćama u učenju. Osim toga, češki propisi, koji su bili na snazi u to vrijeme, imali su takav učinak da su zajednicu Roma, pa time i podnositelje zahtjeva, doveli u nerazmjerno nepovoljan položaj.

Povreda člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom člana 2. Protokol br. 1 (Pravo na obrazovanje).

Sampanis i dr. protiv Grčke

05.06.2008.

Grčke službe jednu grupu grčke djece romskog porijekla godinu dana nisu htjele upisati u školu. Više od 50 djece zatim je smješteno u sporedni trakt škole u posebne razrede, u kojima je čak navodno trebalo pripremiti za (ponovno) uključanje u redovnu nastavu.

Sud je odlučio da nije na primjereni način provjereno je li uopće bilo nužno da romska djeca pohađaju tečajeve za pripremu, odnosno jesu li već dovoljno napredovala kako bi mogla pohađati redovnu nastavu. Sud je ustanovio povredu člana 2. Protokola br. 1 i člana 14. kako po pitanju odbijanja upisa u školu, tako i po pitanju izvanredne nastave. Osim toga, Sud je ustanovio i povredu člana 13. (Pravo na djelotvoran pravni lijek).

Oršuš i dr. protiv Hrvatske

16.03.2010.

Petnaest Hrvata romskog porijekla žalilo se da su bili žrtve rasne diskriminacije, kada su odvojeni od druge djece morali pohađati nastavu u razredu predviđenom samo za Rome, pa su stoga zakinuti u pedagoškom, psihološkom i emotivnom smislu te dovedeni u nepovoljniji položaj.

Sud je ustanovio da su u dotičnim školama samo Romska djeca upućivana u posebne razrede. Hrvatska vlada to je razdvajanje đaka tumačila nedovoljnim poznavanjem hrvatskog jezika; međutim testovi nisu bili usmjereni posebno na znanje jezika. Osim toga, pedagoški program uz nastavu također nije bio usmjeren na poboljšanje jezičnog znanja, niti se kontrolirao napredak djece. Upućivanje podnositelja zahtjeva na nastavu u romske razrede stoga nije bilo opravdano, te predstavlja povredu člana 2. Protokola br. 1 i člana 14.

Horváth i Vadász protiv Mađarske

Dana 09.11.2010. zahtjev proglašen nedopuštenim

Kod oboje podnositelja zahtjeva ustanovljeno je lakši oblik mentalne retardacije, te su kao djeca upućeni u razred za djecu s posebnim potrebama, premda njihov nastavnik nije završio defektologiju. Žalili su se da se odluka da ih se uputi u poseban razred svodi na njihovo etničko podrijetlo te je stoga diskriminirajuća. Ishod postupka pred nacionalnim sudovima nije bio u njihovu korist.

Sud je zahtjev proglasio nedopuštenim. Podnositelji nisu uložili tužbu koja se referira na mađarski Zakon o javnom obrazovanju; svoj zahtjev nisu uputili Evropskom sudu za ljudska prava u roku od 6 mjeseci po konačnosti presude mađarskih pravosudnih tijela u postupku koji se vodio na tamošnjim sudovima, a u svojoj žalbi pred mađarskim tijelima ne spominju pitanje diskriminacije.

Nemogućnost Roma da se kandidiraju na izborima

Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine

22.12.2009.

Sud je zaključio da su ustavnopravne odredbe koje su stupile na snagu Dejtonskim

mirovnim sporazumom¹ diskriminirajuće. Prema njima samo se osobe koje su pripadnici jednog od triju „konstitutivnih naroda“ (Bošnjaci, Hrvati i Srbi) smiju kandidirati za mandate u tročlanom Predsjedništvu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Povreda člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom čl. 3 Protokola br. 1 (Pravo na slobodne izbore)

Povreda člana 1. Protokola br. 12 (Opća zabrana diskriminacije) (Sud je prvi put u ovom slučaju ustanovio povredu tog člana Konvencije).

¹. Dana 14. decembra 1995. godine na snagu je stupio Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini ("Dejtonski mirovni sporazum"), čime je dovršen rat koji je u Bosni i Hercegovini trajao od 1992. do 1995.